

IZ TUJE IN DOMAČE LITERATURE

Neve e valanghe no 9, 10; marec in julij 1990

Pavle Šegula*

Revijo izdaja združenje AINEVA. Letna naročnina 25.000 LIT. Naročite jo lahko pri: Redazione Rivista »Neve e Valanghe«, Via Milano 16, I-23032 BORMIO (So), Italia.

Kratek pregled 9. številke: Številka je nekakšen zbornik vsega, kar zadeva plazove, pravzaprav zasnova priročnika ali najmanj temeljit opomnik o snegu, plazovih, varstvu in reševanju iz plazov za bralce z italijanskega govornega področja. Začenja z izborom tipičnih nesreč v plazovih na italijanskih tleh v obdobju 1985–1990 in s statističnim pregledom smrtnih nesreč v Alpah za čas 1975–1989. Sledijo teme: Reševanje iz plazov v Italiji; Reševanje iz plazov s helikopterjem; Sistemi za reševanje zasutih v plaz; Organizacija iskanja v plaz; Sondiranje ob uporabi traku za vzdrževanje enakomerne oddaljenosti med sonderji; Problemi in vidiki reševanja iz plazov z lavinskimi psi; Pridobivanje meteoroloških podatkov in podatkov o snegu in snežni odeji; Novosti k biltenu o stanju snežne odeje in nevarnosti plazov; Kako izračunamo doseg snežnega plaz; Na osnovi topografskih stalnic pobočja; Sistemi za spremljanje meteoroloških podatkov v Venetu; Plazovi v Valmalenco (izredno poučna študija o plazinah in plazovih ter ukrepih zoper plazove, ki kot glavni dejavniki krojijo življenje v dolini Valmalenco). Zanimiv je oris življenja in dela Fritza Gansserja, švicarskega poznavalca in neumornega borca za varstvo pred plazovi, ki je že od leta 1963 tudi zvest prijatelj naše GRS. Med vestmi zasledimo poročilo o pripravi zbirke stotih diapozitivov na temo sneg, plazovi, varstvo in reševanje iz plazov. Objavljeni so razpisi tečajev Club Alpino Italiano (CAI) za reševanje iz plazov in za načrtovanje gradenj v gorskih predelih.

Številka 10 je skoraj v celoti posvečena ocenam snežnih razmer v Italiji v zimi 1989/1990 in nesrečam in snežnih plazovih v posameznih območjih v Italiji in na Južnem Tirolskem. Obdelane so razmere na vseh območjih, ki imajo službe za opazovanje snega in snežne odeje ter opozarjanje pred snežnimi plazovi (združene v A.I.N.E.V.A.). Praktično vse nesreče v plazovih, ki so se tragično končale, so v glasilu zajete s solidno oceno in zaključki, deloma skicami in fotografijami. Kot poznavalcu mi je kar nerodno ob misli, da je načrtno spremljanje snežnih plazov pri nas starejše, vendar kljub naprom redkih zagnancev vse do danes ni skoraj nič napredovalo, posebej kar za-

deva dokumentacijo in analizo nesreč in katastrof plazov. Zanimiv je še prispevek o umetnem zasneževanju in iz tega izhajajočih ekoloških vprašanjih. Med vestmi naletimo na razpis tečaja za lavinske pse.

Neige et avalanches no 50, 51 in 52; februar, april, oktober 1990

Pavle Šegula

Revijo izdaja združenje ASSOCIATION NATIONALE POUR L'ETUDE DE LA NEIGE ET DES AVALANCHES (ANENA). Za letno naročnino 125,00 FFr (pravne osebe 1.000,00 FFr) jo naročimo pri: ANENA, 15 rue Ernest Calvat, F-38000 Grenoble, France. Izhaja praviloma štirikrat na leto.

Kratek pregled 50. številke: Skupen tečaj o reševanju iz plazov za reševalce iz Francije, Italije in Švice. Med vrsticami (s pozornim branjem) najdemo tudi kako novost, ki jo sicer na programsko preobsežnih srečanjih v živo preslišimo ali prezremo. Seznanimo se z institucijama CEN na Col de Porte nad Grenoblom in večdisciplinsko CEMAGREF oziroma njenim oddelkom za sneg (Division NIVOLOGIE). V obeh je zaposlenih prek 970 delavcev, med temi več kot 430 znanstvenikov, ki obravnavajo najrazličnejše probleme, s katerimi se srečuje Francija na področju snega, zametov, plazov in ledenikov (tako npr. z zameti na avtocesti Clermont—Ferrand—Montpellier, namernim proženjem snežnih plazov s strelnimi žičnicami ipd.). Članek Le système ELSA nas seznani z metodami ugotavljanja dosega snežnega plaz. Zanimivo je branje o nesreči dvojice v plaz, ki se je iztekla brez hujših posledic, posebej poučno pa razmišljanje pravnika o stroških reševanja v gorah v Franciji, ki se konča v št. 52. Problem ni preprost, k sreči pa vsaj trenutno še ni dvomov, da naj kritje stroškov reševanja ne zadene ponesrečenca. Krajši sestavek obravnava podhladitev in posamezne faze razvoja podhladitve. Zelo koristen dodatek je pregled vseh dosedanjih prispevkov v reviji *Neige et Avalanches* od 1. do 50. številke.

V številki 51 se začne članek Snežna ujma v Alpah (konča se v 52. številki). Sledi mo poučna spominska razmišljanja Andreja Rocha, osemdesetletnega pisatelja, slikarja, fotografa in specialista za plazove, ki je kljub letom še vedno

aktiven, cenjen in povsod dobrodošel strokovnjak; vabijo ga tja, koder je treba zagotoviti trajno zaščito zoper plazove. Več prispevkov se ukvarja z vprašanjem o ugotavljanju nevarnosti plazov, na vrsti je še prispevek o raziskavah in turističnem urejanju gorskega sveta. Da plaz za žrtev včasih ni usoden, priča prispevek o čudežni rešitvi iz plaz, v katerem je bila žrtev 4 m globoko v plazovini, drug članek pa razkriva pravne probleme in sodne postopke, ki so sledili gromotni škodi zaradi plazov in se navezujejo na katastrof plazov oziroma na načrte plazovitih območij. Konča se z opisom novih nosil za reševanje v gorah. Da je namereno proženje snežnih plazov v Franciji dobilo domovinsko pravico, pričajo razpisi za minerske tečaje, poročila o končanih tečajih in razprava o smotrni izrabi časa pri šolanju minerjev.

V številki 52 nas na začetku pritegne opis Sneg in plazovi v Švici. Direktor, prof. Claude Jaccard, opisuje naloge in delo svetovno znanega in upoštevanega Inštituta za raziskave snega in plazov nad Davosom. Seznanimo se še s francoskim laboratorijem za ledenike in geofiziko okolja. Praktik, ki ga mikajo novi merilni postopki, se bo razveselil prispevka o meritvah v snežni odeji. Sledi pregled, v katerem so obdelane značilnosti zime 1989/1990, v posebnem statističnem prispevku pa vrsta, število in posledice nesreč v snežnih plazovih v Franciji v tem obdobju. Himalajec in alpinist Pierre Beghin pripoveduje, kako so ga po solo vzponu čez južno steno (!) med sestopom z Makaluja po normalni smeri 9.10.1989 kar dvakrat nosili plazovi in mu pustili preživeti. Kot ponavadi naletimo na zadnjih straneh 50., 51. in 52. številke tudi na pregled novejših člankov in knjig o snegu, ledu in plazovih, ki so na voljo v knjižnici ANENA.

Tehnika gorske reševalne službe

Pavle Šegula

Komisija za Gorsko reševalno službo pri Planinski zvezi Slovenije je konec leta 1990 kot poseben snopič v okviru Priročnika za gorske reševalce izdala učbenik *TEHNIKA GORSKE REŠEVALNE SLUŽBE*. Avtorji, inštruktorji GRS M. Salberger, Z. Korenčan, J. Senegačnik, T. Kralj, T. Sazonov in J. Rožič, so z besedo in skicami obdelali naslednja poglavja: *Varovanje in tovariška pomoč (dinamično varovanje, reševanje padlega soplezalca); Reševalna akcija (izdelava sidrišča, urejevanje sidrišča, delo na sidrišču, uporaba gorskih nosil »mariner«, reševalni sedež »graminger«); Improvizacij-*

* Suška 34, Škofja Loka.

Priročnik bodo lahko s pridom uporabljali tudi alpinisti in jamarji, snov na temo tovariške pomoči in improvizacij pa ne bo škodovala nikomur, ki bi naletel na težave v hribovitem svetu.

Podhladitev, odmrzline in druge poškodbe zaradi mraza

Pavle Šegula

Odbor za založništvo pri Planinski zvezi Slovenije je v sodelovanju z GRS v prevodu izdal ameriški priročnik *PODHLADITEV, OMRZLINE IN DRUGE POŠKODBE ZARADI MRAZA*, delo dveh zdravnikov in biologa. Kratek pregled vsebine: *Temperatura človeškega telesa in njeno uravnavanje; Kako preprečiti podhladitev; Odziv na ohlajanje; Kako prepoznati podhladitev; Zdravljenje podhlajenosti; Podhladitev v vodi; Omrzline; Druge lokalne poškodbe zaradi mraza.* V dodatku najdemo še navodilo dr. J. Četine, zdravnika GRS, za izdelavo t. i. *Hiblerjevega toplotnega omota*, ki ga uporabljamo v Evropi in je lahko zelo učinkovit pripomoček, s katerim v divjini (pa tudi v mestu) pomagamo podhlajenemu, da se neha ohlajati še preden pride v roke zdravnika.

Priročnik je sicer namenjen laikom, vendar je na zavidljivi strokovni ravni. Koristen bo za reševalce, alpiniste, planince, tabornike, aktiviste Rdečega križa, pač vse, ki se iz kakršnegakoli razloga zadržujejo v mrzli naravi, na suhem ali na vodi. Prav gotovo ga bo rad uporabljal tudi vsak zdravnik, ki se srečuje s problemi podhladitve in omrzlin.

PRIKAZ KLIMATSKIH ZNAČILNOSTI LETA 1990 V PRIMERJAVI Z OBDOBJEM 1961—1990 V SLOVENIJI

Aleška Bernot-Ivančič*

UDK 551.58 (497.12)

Z letom 1990, ki je bilo nadpovprečno toplotno, sončno, povprečno namočeno in razen decembra kopno, se je končalo 30-letno obdobje 1961—1990, ki je po priporočilih svetovne meteorološke organizacije (WMO) primerno za klimatske obdelave. Zato bomo klimatske značilnosti preteklega leta primerjali z na novo izračunanimi povprečnimi vrednostmi za obdobje 1961—1990. Leto 1990 je bilo

Preglednica 1. Povprečna mesečna temperatura zraka v °C

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEP	OKT	NOV	DEC
LJUBLJANA BEŽIGRAD												
POVP.: —1,1	1,4	5,4	9,9	14,6	17,9	19,9	19,1	15,5	10,4	4,6	0,0	
1990: —0,5	5,7	8,8	9,0	16,2	17,7	20,7	20,0	14,1	11,3	5,1	0,3	
MURSKA SOBOTA												
POVP.: —2,4	0,5	4,8	9,7	14,5	17,7	19,2	18,3	14,7	9,4	4,1	—0,6	
1990: —1,1	5,2	8,1	9,7	16,0	18,0	19,1	19,1	13,5	10,3	4,7	—0,4	
NOVO MESTO												
POVP.: —1,3	1,1	5,1	9,6	14,3	17,5	19,4	18,4	14,9	9,9	4,5	0,1	
1990: —0,4	5,7	8,4	9,2	15,7	17,6	19,7	19,4	13,9	11,2	5,0	0,5	
PORTOROŽ												
POVP.: 4,9	5,9	8,5	12,2	16,6	20,2	22,8	22,4	19,1	14,9	9,9	6,2	
1990: 6,2	8,1	10,9	11,6	16,2	20,0	22,6	22,9	18,6	15,7	10,9	5,4	
RATEČE-PLANICA												
POVP.: —4,7	—2,5	0,8	5,1	10,2	13,8	15,7	14,8	11,4	6,6	0,9	—3,7	
1990: —2,6	1,9	4,1	4,8	11,8	13,7	15,7	14,0	9,7	7,9	0,9	—4,8	
ŠMARTNO PRI SLOVENJ GRADCU												
POVP.: —3,4	—0,6	3,2	7,8	12,8	16,0	17,6	16,8	13,6	8,6	2,6	—2,2	
1990: —2,2	3,3	5,6	7,4	14,0	16,2	17,2	17,1	12,3	9,7	3,0	—1,8	

* POVP. — povprečne vrednosti v obdobju 1961—1990

Preglednica 2. Absolutni mesečni maksimum temperature zraka v °C

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEP	OKT	NOV	DEC
LJUBLJANA												
ABS.: 14,8	17,4	24,6	29,3	31,1	34,7	37,1	36,5	31,3	26,9	21,9	16,7	
1990: 11,6	18,9	24,0	20,3	28,0	31,3	33,4	31,1	23,8	24,4	16,9	8,3	
MURSKA SOBOTA												
ABS.: 16,4	17,9	25,3	29,3	35,8	32,6	37,2	34,5	30,6	27,9	22,0	19,8	
1990: 12,9	20,4	24,1	20,9	28,2	31,2	32,0	32,4	25,6	24,4	13,4	9,3	
NOVO MESTO												
ABS.: 16,1	19,6	25,8	28,9	31,0	34,0	36,2	36,4	32,3	28,0	23,0	19,5	
1990: 14,2	16,8	24,3	20,8	27,8	32,0	32,5	33,0	24,7	24,6	15,2	10,7	
PORTOROŽ												
ABS.: 17,0	16,9	22,4	27,0	28,1	32,0	35,0	34,5	32,0	27,5	21,6	17,4	
1990: 13,5	19,8	20,4	19,5	28,0	28,5	29,4	31,4	24,7	22,3	19,6	14,4	
RATEČE-PLANICA												
ABS.: 11,8	17,6	21,4	25,4	28,8	30,4	36,1	32,1	28,8	24,6	19,5	13,5	
1990: 11,8	17,6	15,4	18,1	22,6	28,3	28,4	27,3	20,5	23,5	12,0	3,2	
ŠMARTNO PRI SLOVENJ GRADCU												
ABS.: 15,5	16,0	22,8	27,1	30,2	32,1	34,5	33,0	29,2	24,4	20,0	17,1	
1990: 10,3	18,0	22,2	18,6	25,0	29,9	29,5	29,0	24,2	23,6	13,0	7,4	

ABS. — absolutno najvišje vrednosti v obdobju 1961—1989

* Hidrometeorološki zavod Republike Slovenije, Vojkova 1b, Ljubljana.

UJMA

UJMA